

Possessieve datieven in hedendaags Belgisch Nederlands, Nederlands Nederlands en Afrikaans – Timothy Colleman

In het Middelnederlands waren constructies met een possessieve datief heel gewoon, d.w.z. een indirect object dat de bezitter noemt van een lichaamsdeel/kledingstuk dat elders in de zin voorkomt (Burridge 1996). Volgens Van de Velde & Lamiroy (2017) bekleedt het hedendaagse Nederlands wat possessieve datieven betreft een tussenpositie tussen Duits en Engels: in het Duits is de constructie nog altijd productief (bv. *Die Mutter wäscht dem Kind die Haare*), in het Engels komt ze niet meer voor, in het hedendaagse Nederlands zijn sommige subtypes possessieve datieven nog productief (bv. met het lichaamsdeel/kledingstuk in een voorzetselconstituent: *Ze speldde hem een medaille op de borst*). In het Afrikaans zijn de mogelijkheden volgens Van Olmen & Breed (2015) nog veel beperkter dan in het hedendaagse Nederlands.

Uitvoerig corpusonderzoek naar de possessieve datief had echter nog niet plaatsgevonden. In mijn lezing zal ik de resultaten bespreken van een onderzoek in de SoNaR- en NLCOW14-corpora (Nederlands) en het Taalkommissiekorpus (Afrikaans) waarin voor 25 frequente lichaamsdelen en kledingstukken (hart, been, lijf/lyf, hemd/hemp, enz.) systematisch in kaart wordt gebracht met welke bezitsconstructies ze voorkomen. Het eerste deel van de lezing gaat in op de vraag welke subtypes van de possessieve datief blijkens de corpusdata nog min of meer productief zijn in het Nederlands; belangrijk is dat ik daarbij een onderscheid zal maken tussen de Belgische en de Nederlandse variant van de standaardtaal (cf. ook Colleman 2010 over indirect object-constructies in het Belgische vs. Nederlandse Nederlands). In het tweede deel ga ik na (i) welke relicten van de possessieve datief zijn overgebleven in het Afrikaans en (ii) welke andere strategieën in het hedendaagse Afrikaans worden ingezet om uit te drukken dat de bezitter van het lichaamsdeel “geaffecteerd” wordt. Zie bv. (1), met zowel een bezittelijk voornaamwoord als *vir* – en vergelijk met de Nederlandse uitdrukking *iemand de ogen openen*.

- (1) Miskien moet ons hulle oë vir hulle oopmaak en wys net hoe magtig en sterk die bruin stem kan wees. www.netwerk24.com